

รายงานการเข้าร่วมโครงการเอพีโอ
25-CP-33-GE-CON-A: Conference on Global Trends in Policies on Marine Debris and SMEs
ระหว่างวันที่ 17 กรกฎาคม 2568
Online

จัดทำโดย นางสาวธิดิยา ภักดิ์สม
นักวิชาการ องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)
วันที่ 17 กรกฎาคม 2568

ส่วนที่ 1 เนื้อหา/องค์ความรู้จากการเข้าร่วมโครงการ

- 1.1 ที่มาหรือวัตถุประสงค์ของโครงการโดยย่อ (สรุปจากเอกสาร Project Notification)
โครงการนี้จัดขึ้นภายใต้ความร่วมมือของ Asian Productivity Organization (APO) โดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อ
- ศึกษา แนวโน้มระดับโลกด้านนโยบายการจัดการขยะทะเลและพลาสติก รวมถึงผลกระทบต่อภาคธุรกิจและ SMEs
 - แลกเปลี่ยนความรู้และกรณีศึกษาของประเทศสมาชิก เกี่ยวกับการออกกฎหมาย มาตรการ และนวัตกรรมในการจัดการขยะพลาสติก
 - สร้างความเข้าใจเรื่อง Circular Economy, Extended Producer Responsibility (EPR) และกลไกที่ช่วยลดการรั่วไหลของพลาสติกสู่สิ่งแวดล้อม
 - เปิดโอกาสให้ผู้แทนจากประเทศต่าง ๆ ได้ ร่วมกันระดมสมอง (Group Discussion) เพื่อหาแนวทางการปรับใช้เชิงนโยบายและการปฏิบัติ
- 1.2 เนื้อหา/องค์ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมแสดงความคิดเห็นหรือยกตัวอย่างประเด็นที่สามารถนำมาปรับใช้ในองค์กรหรือประเทศไทย (สามารถจำแนกตามหัวข้อและระบุชื่อวิทยากรบรรยาย) ได้แก่

Session 1: Global Trends and Countermeasures on Plastic Pollution

โดย Dr. Michikazu Kojima, Institute of Developing Economies (IDE-JETRO), ERIA

- ปัญหาพลาสติกในระบบนิเวศ: มีหลักฐานการตายของสัตว์น้ำ (เช่น เต่าทะเลและโลมา) จากการกินขยะพลาสติก
- ปริมาณการรั่วไหลของพลาสติกสู่สิ่งแวดล้อม
- มาตรการแก้ไข ได้แก่
 - ลดการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว (SUPs) เช่น ถัง หลอด ข้อนส้อม โดยใช้วัสดุทดแทน เช่น ไม้ ไม้ไผ่ หรือกระดาษ
 - Design for Recycling เช่น ขวด PET ต้องออกแบบฝา/ฉลากให้แยกง่าย
 - Extended Producer Responsibility (EPR) ผู้ผลิตต้องร่วมรับผิดชอบการเก็บและรีไซเคิล
 - ความร่วมมือระหว่างเทศบาล (Inter-Municipal Cooperation) เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะ
- กรณีศึกษา: ญี่ปุ่นมีระบบรีไซเคิล PET “Bottle to Bottle” และการจัดการ EPS Foam โดยการอัดเพื่อลดปริมาตร → สามารถนำไปเป็นตัวอย่างให้ไทยในการพัฒนา “ระบบเก็บ-รีไซเคิลที่ครบวงจร”

Session 2: Current and Proposed Philippine Policies, Laws, and Regulations on Plastic Wastes

โดย ผู้แทนจาก Department of Environment and Natural Resources (DENR), Philippines

- ฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่ปล่อยขยะพลาสติกสู่ทะเลสูง มีการใช้ของ ถัง บรรจุภัณฑ์พลาสติกจำนวนมาก
- กฎหมายสำคัญ:

- RA 9003 (2000): กำหนดให้ท้องถิ่นจัดทำแผนจัดการขยะ 10 ปี และห้ามผลิตวัสดุที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- RA 11898 (2022): กำหนด Extended Producer Responsibility (EPR) ให้ผู้ประกอบการต้องจัดการบรรจุภัณฑ์หลังการใช้ โดยตั้งเป้าเก็บคืน 90% ภายในปี 2028
- กฎหมายท้องถิ่นกว่า 500 เมือง ออกข้อบังคับห้ามใช้พลาสติกครั้งเดียว เช่น ถ้วย หลอด แก้ว
- **บทเรียนที่ได้:** การกำหนดกฎหมายกลาง (National Policy) ที่ชัดเจนและบังคับใช้ได้จริง ร่วมกับการมีส่วนร่วมของเอกชนและท้องถิ่น มีความสำคัญต่อการลดขยะพลาสติก ซึ่งเป็นแนวทางที่ไทยสามารถศึกษาได้

Session 3: Innovative practices undertaken by SMEs, Case study: Pirika = World's No.1 Plastic Waste Solution Startup

โดย KOJIMA Fujio, An entrepreneur who started up Pirika, Inc. in 2011.

- **เทคโนโลยีการรีไซเคิลแบบใหม่:** Pirika ได้พัฒนาระบบรีไซเคิลที่ช่วยลดขั้นตอนการคัดแยกขยะพลาสติกและไม่จำเป็นต้องผ่านกระบวนการทำเม็ดพลาสติก (pelletization) ทำให้กระบวนการผลิตมีประสิทธิภาพและลดต้นทุนได้อย่างมีนัยสำคัญ
- **กรณีศึกษาที่ 1: สนามหญ้าเทียม → กรวยฝึกซ้อม:** บริษัทได้รวบรวมเศษชิ้นส่วนเล็ก ๆ ของสนามหญ้าเทียมที่หลุดร่วงและนำมารีไซเคิลเป็นกรวยฝึกซ้อมกีฬา โดยได้รับความร่วมมือจากสโมสรฟุตบอลและหน่วยงานท้องถิ่น
- **กรณีศึกษาที่ 2: ท่อเลี้ยงหยวนางรม → ตะกร้าช้อปปิ้ง:** ท่อพลาสติกที่ถูกทิ้งจากการทำฟาร์มเลี้ยงหยวนางรมซึ่งมักจะถูกคลื่นซัดเข้าฝั่งในปริมาณมาก ได้ถูกนำมา Upcycle เป็นตะกร้าช้อปปิ้งที่ทนทาน และมีการนำไปใช้ในร้านค้าสะดวกซื้อ
- **การศึกษาและวิจัยขยะ:** Pirika มีฐานข้อมูลและบริการวิเคราะห์การกระจายตัวของขยะที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก โดยมีการรวบรวมข้อมูลขยะกว่า 350 ล้านชิ้นใน 130 ประเทศทั่วโลก ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

กรณีศึกษาของประเทศสมาชิก (Country Paper)

- จากการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ พบว่าหลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงและอาเซียนเริ่มใช้ **มาตรการห้าม SUPs, ส่งเสริม Bioplastics และระบบ EPR**
- ตัวอย่างเช่น ญี่ปุ่น มีระบบเก็บถาดโฟม (PS Tray Collection) โดยความร่วมมือผู้ผลิต-ร้านค้า-ผู้บริโภค ซึ่งสามารถปรับใช้ในห้างค้าปลีกในไทยได้

กิจกรรมกลุ่ม (Group Discussion)

- ผู้เข้าร่วมได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่าน **Collaboration Group Space** ของ APO
- หัวข้อหลักในการหารือ ได้แก่
 - การสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ-เอกชน-ชุมชน
 - การใช้ **Behavioral Insights** เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภค เช่น การเก็บภาชนะพลาสติก การใช้แรงจูงใจเชิงบวก
 - การพัฒนากรอบความร่วมมือระดับภูมิภาค (Regional Cooperation) เช่น ASEAN +3 Knowledge Platform

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับใช้ในประเทศไทย

1. ส่งเสริมระบบ EPR โดยบังคับใช้กับผู้ผลิตและผู้นำเข้า เช่น ขวด PET ถ้วยพลาสติก และบรรจุภัณฑ์แบบซอง
2. พัฒนาระบบท้องถิ่น ให้เทศบาลทำงานร่วมกัน (Inter-Municipal Cooperation) เพื่อลดต้นทุนการลงทุนด้านรีไซเคิล

3. ขยายมาตรการ SUPs Ban ให้มีความต่อเนื่องและครอบคลุมมากขึ้น เช่น การห้ามพลาสติกฟิล์มบาง
4. สร้างตลาดรีไซเคิลที่มั่นคง โดยกำหนดมาตรฐานการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อการรีไซเคิล (Design for Recycling)
5. ใช้บทเรียนจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ฟิลิปินส์ (กฎหมาย EPR) และญี่ปุ่น (ระบบเก็บ-รีไซเคิลถาดโฟม) มาประยุกต์ในเชิงนโยบาย
6. การเชื่อมโยงข้อมูลสู่การปฏิบัติ: การใช้ข้อมูลเชิงวิเคราะห์ของ Pirika ในการระบุพื้นที่ที่มีขยะสะสมสูงหรือชนิดของขยะที่พบบ่อยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทยได้ โดยองค์กรหรือภาครัฐสามารถใช้ข้อมูลนี้เพื่อวางแผนการรณรงค์หรือกำหนดนโยบายการจัดการขยะได้อย่างตรงจุด
7. นวัตกรรม Upcycling ที่ตอบโจทย์ท้องถิ่น: กรณีศึกษาการนำท่อเลี้ยงหอยนางรมมารีไซเคิลเป็นตะกร้าชอปปิงเป็นตัวอย่างที่ยอดเยี่ยมสำหรับการนำขยะท้องถิ่นมาสร้างมูลค่าเพิ่ม (เช่น อุปกรณ์ประมงที่ถูกทิ้ง) ซึ่ง SMEs ในประเทศไทยสามารถนำแนวคิดนี้ไปต่อยอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชายฝั่งหรือแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล
8. การสร้างโมเดลธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม: ตัวอย่างของ Pirika ชี้ให้เห็นว่า SMEs สามารถทำธุรกิจที่สร้างกำไรควบคู่ไปกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ โดยการสร้างพันธมิตรกับองค์กรขนาดใหญ่หรือหน่วยงานภาครัฐเพื่อสร้างห่วงโซ่มูลค่าที่ยั่งยืน

ส่วนที่ 2 ประโยชน์ที่ได้รับและการขยายผลจากการเข้าร่วมโครงการ

1. ได้รับองค์ความรู้เชิงวิชาการและนโยบายล่าสุดเกี่ยวกับ แนวโน้มระดับโลกในการจัดการขยะทะเลและพลาสติก รวมถึงมาตรการ Extended Producer Responsibility (EPR), Circular Economy และการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อการรีไซเคิล
2. มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้เชี่ยวชาญและผู้แทนจากประเทศสมาชิก APO ทำให้ได้มุมมองเปรียบเทียบที่สามารถนำมาปรับใช้ในประเทศไทย
3. เพิ่มทักษะด้าน การวิเคราะห์เชิงนโยบาย และการประยุกต์ใช้กรณีศึกษา (ญี่ปุ่น ฟิลิปินส์ อินโดนีเซีย ฯลฯ) เพื่อปรับเข้ากับบริบทไทย
4. ได้แนวทางการกำหนดนโยบายหรือแผนงาน เพื่อลดปัญหาขยะพลาสติกและขยะทะเล ที่สามารถปรับใช้ในหน่วยงาน เช่น การสร้างระบบความร่วมมือกับท้องถิ่นและเอกชน
5. นำโมเดลความสำเร็จ เช่น ระบบรีไซเคิลถาดโฟมของญี่ปุ่น และ กฎหมาย EPR ของฟิลิปินส์ มาประยุกต์เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายต่อผู้บริหาร
6. เพิ่มเครือข่ายความร่วมมือกับผู้เข้าร่วมโครงการจากประเทศอื่น ๆ ซึ่งอาจต่อยอดเป็น โครงการร่วมวิจัยหรือโครงการนำร่องด้านสิ่งแวดล้อม
7. เสริมความรู้ด้าน Waste Management และ Environmental Policy ที่สามารถถ่ายทอดสู่ผู้ปฏิบัติงานในสายวิชาชีพ
8. สามารถทำหน้าที่เป็น “วิทยากรภายใน” ถ่ายทอดองค์ความรู้และแนวโน้มเชิงนโยบายระดับโลกแก่เพื่อนร่วมงาน
9. ยกระดับความเชี่ยวชาญในฐานะบุคลากรที่มีบทบาทเชื่อมโยง งานวิจัย-นโยบาย-การปฏิบัติจริง
10. การเข้าร่วมโครงการครั้งนี้ได้เปิดโอกาสในการเชื่อมโยงกับเครือข่ายนักวิจัยและหน่วยงานจากประเทศสมาชิก APO อื่น ๆ โดยมีแนวโน้มในการพัฒนา โครงการวิจัยร่วม (Joint Research) หรือ โครงการนำร่องด้านการจัดการขยะทะเลในภูมิภาคอาเซียน
11. หากประเทศไทยพัฒนานโยบาย EPR ได้เข้มแข็ง จะสามารถเป็นตัวอย่างเชิงนโยบายให้แก่ประเทศเพื่อนบ้าน และเพิ่มบทบาทไทยในกรอบ Global Plastic Treaty ที่กำลังเจรจา